

LES RELIQUIES DE LES SANTES A SANT CUGAT DEL VALLES

"Pot ab tota fermesa assegurar-se que'l magnífich temple monacal de Sant Cugat del Vallès fou en jorns de molt bon recort un verdader RELIQUIARI per les nombroses relíquies, insignes algunes d'elles, que com a tresor de gran estima les estotjà ab tot amor, venerantles ab singular pietat y reclogentles en son sí, aixís com una mare petoneja y estreny entre sos brassos als fills dels seus amors"

Amb aquestes paraules, Mn. Josep Mas, Arxiver de la Seu de Barcelona, inicià el seu estudi sobre "Les Relíquies del Monestir de Sant Cugat del Vallès" que fou premiat en els Jocs Florals celebrats en la citada Vila l'any 1.907.

En diverses ocasions el Monestir s'havia enriquit amb importants aportacions de relíquies, destacant les que portà de Roma l'Abat Pere d'Aménys l'any 1.238 i que corresponien a uns dos-cents sants i d'altres del Senyor i la Verge. Amb tot hi ha un nucli de relíquies que tingueren sempre una veneració especial ja que el Monestir les considerava com a pròpies. Són les de S. Cugat, S. Sever i els seus companys, Sant Medí, Sant Candi, Sant Hilari, Santa Fè i les de les Santes Juliana i Semproniana.(1)

Els documents publicats no ens donen cap indicació del moment en que les nostres Santes foren associades al martiri de Sant Cugat, però podem afirmar que en el segle XI, en la primera citació coneguda de les relíquies de les Santes ja les veiem unides a les del seu suposat mostre en la Fè.(2)

La primera representació iconogràfica de la tradició de les Santes com a deixebles de Sant Cugat la podem veure en l'escena de l'enterrament del Sant, en la preciosa urna d'argent dels segles XIII o XIV que es conserva desde 1.835 a la Parròquia de Sant Cugat del Rec de Barcelona. D'aquest mateix temps són els textos litúrgics dipositats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

La festa de les Santes es celebrà primerament el dia següent a la de Sant Cugat, 26 de Juliol, però al segle XVII per tal de no coincidir amb Santa Anna es traslladà al dia 27.

En l'Acta Notarial en la que es descriuen les cerimònies de la consoció de les primeres relíquies de les Santes a Mataró, l'any 1.772 el 25 de Juliol, festa del Patró del Monestir, després de celebrada la Missa Solemne "more Pontificali" per l'Abat Dom Bonaventura Gayolà i amb l'assistència del Monjos i dels comissionats d'aquesta Ciutat s'indica literalment:

"El Muy Ilustre Señor Abad mandó poner sobre la Messa del mismo Altar Mayor las dos Urnas de las Reliquias de dichas Santas Vírgenes, que son de forma quadrada cubiertas de terciopelo carmesí con galones de oro y con una Imágen de las mismas Santas de medio cuerpo de madera en cada Urna respectiva que estando cerradas cada una con su llave, las abrió el Muy Ilustre Señor Abad, y se halló en la primera que es de Santa Juliana una oja de pergamino con una inscripción de caracteres muy antiguos que es como sigue..." Ve la descripció del pergamí i dels òssos que va extreure. A continuació la mateixa descripció referent a la Urna de Santa Simproniana i seguidament la Col·locació de les relíquies a la Urna de fusta daurada destinada a Mataró.

URNA DE SANT CUGAT (s. XIII - XIV) amb el detall de la mateixa on hi figuren les Santes donant Sepultura a Sant Cugat.
Avui a la Parròquia de Sant Cugat del Rec de Barcelona.

No tenim altres detalls ni sabem de quina època eren els esmentats reliquiariis amb les imatges de mig cos de les Santes ja que no els hem vist descrits en cap altre document. Els pergamins que es descriuen són els que es conserven al Museu Arxiu de Santa Maria (Secció Santes).

Al ser abandonat definitivament pels Monjos el Monestir de Sant Cugat l'any 1.835, les relíquies de les Santes per mitjà de Mn. Manuel Font, mataroní Rector de Sant Cugat del Rec de Barcelona, foren concedides a Mataró i en l'Autèntica hi ha la descripció de les Urnes: "Cuales nuevas urnas son de figura sepulcral, ambas de una misma forma y tenida a dimensiones, cubiertas de terciopelo carmesí y ricamente adornadas con planchas de plata labrada con cuatro pies que las sostienen, una torre en la tapadera de su frente que figura el escudo del Casto Octaviano, ahora llamado San Cucufate del Vallés y la inscripción puesta sobre una plancha de plata a su pie que señala el nombre de la Santa a que pertenece cada una de las urnas".

Aquestes són les Urnes que tenim a Mataró; desconeixem el moment en que foren construïdes i no tenim cap notícia sobre el trasllat de les relíquies de les urnes antigues, amb les imatges de les Santes, a les noves.

Encara que l'Acta de l'any 1.835 digui "Nuevas Urnas" creiem que ja estaven construïdes de temps enrera. En l'estada de les Relíquies de les Santes a Mataró de l'any 1.821 a l'any 1.824 no tenim cap descripció d'unes Urnes amb Imatges.

En un inventari de la Sagristia del Monestir de Sant Cugat de l'any 1.805 (3) consta: "Altres dues caixes cobertes de vellut carmesí que contenen los cossos de les glorioses verges y Martirs Juliana y Semproniana" Al no fer esment de les imatges creiem que ja devien ser les urnes actuals.

El culte a les Relíquies de les Santes transpassat a Mataró, continuà amb renovat esplendor i "els mataronins som ara els continuadors d'una de les tradicions del Monestir de Sant Cugat" així ho destacà el Dr. Pont i Gol, Bisbe de Sogorb, avui Arquebisbe de Tarragona, en el seu sermó de les Santes de l'any 1.964.

L'Arqueologia ens demostra a Sant Cugat una continuïtat de culte desde els temps paleocristians fins als nostres dies: "el recort de Sant Cugat sembla molt antic al Monestir del Vallès que porta aquest nom; fou bastit sobre unes edificacions i una necròpolis romanes corresponents al "Castrum Octavianum" descobertes només en part" (4) Mataró que també té una tradició cristiana desde els temps de la romana Iluro (5); (Basílica a la Torre Clàuder, Necròpolis de Santa Maria, fragments de llàntics i plats litúrgics, etc.), en conservar les Relíquies de les Santes Juliana i Semproniana i venerar-les com a Patroness de la Ciutat, ha fet que la tradició del "Castrum Octavianum" sigui també una part de la nostra història.

R.S.

(1) Joseph Mas, Pbre. "LES RELÍQUIES DEL MONASTIR DE SANT CUGAT DEL VALLÈS", Barcelona 1.908

(2) Lluís Ferrer i Clariana "TESTIMONIS DEL CULTA A LES SANTES JULIANA I SEMPRONIANA EN EL MONESTIR DE S. CUGAT I A MATARÓ", Mataró 1.961

(Apèndix: Doc.2-Doc.8-Doc.11 i reproduccions dels textos litúrgics)

Sancta Juliana

Virgo et Martir Beturonense seu Cui-
tatis Tracta. Discipula Sta Cucuphatis
Martiris. Que coronam martiry obti-
nuit vna cum sorore sua Sta Simpzo-
mana. sub Rufino Preside In ambitu
istius Cenobij Sta Cucuphatis Vallens;
Die xxvij Julij per Annum. CCC. IIII.
Tunc vocatum Chastrum Octavianu.

Sancta Simproniana

Virgo et Martir Beturonense seu Cui-
tatis Tracta. Discipula Sta Cucuphatis
Martiris. Que coronam martiry obti-
nuit vna cum sorore sua Sta Juliana.
sub Rufino Preside In ambitu istius
Cenobij Sta Cucuphatis Vallens; die
xxvij Julij per Annum. CCC. IIII.
Tunc vocatum Castrum Octavianu.

PERGAMINS QUE EREN A LES ANTIGUES
URNES DE LES SANTES.

Museu Arxiu de Santa Maria - Secció Santes.

(3) Joseph Mas, obra citada.

(4) A.Fàbrega/MS Gros/A.Oliver "EL NOU SANTORAL LITÚRGIC DE CATALUNYA", Barcelona 1.973 pàg.103
Sant Cugat, màrtir per A.Oliver,
Monjo de Montserrat.

(5) Marià Ribas i Bertran "EL MARESME EN ELS PRIMERS SEGLES DEL CRISTIANISME" (Accèssit al Premi Iluro 1.973).

CINQUANTA ANYS DE LA CONCESSIÓ DEL TÍTOL DE BASÍLICA MENOR A SANTA MARIA

Primera part: EL TÍTOL DE BASÍLICA MENOR, ESTUDI CANÒNIC.

El mot "basílica" deriva del grec (p.ex. "stoà Basilikē") i designa etimològicament quelcom que pertany o diu relació amb el rei. (1) En llatí, designava un espai gran i cobert per a ús públic o privat. Des del començament del segle IV, el recinte paleocristià que congregava l'església, s'anomena també basílica (2) significació arqueològica del terme i d'aquella altre lligada a l'arquitectura o a la història de l'art, per a centrar la nostra atenció sobre el precís sentit canònic del mot.

En aquesta darrera accepció, és un títol honorífic, lligat amb certes obligacions i certs drets, que es concedeix a les esglésies més insignes.

LES BASÍLIQUES MAJORS

S'anomenen tradicionalment "majors" -les quatre basíliques "patriarcales" de la ciutat de Roma:

1) La del Santíssim Redemptor sobre el Celio, que és la catedral de Roma i "caput Urbis et Orbis", anomenada més correntment Sant Joan del Laterà per l'especial veneració que en ella es tributa a Sant Joan Baptista i a Sant Joan Evangelista. Al costat d'aquesta església, i fins al segle XIV, hi havia el "patriarcat", és a dir, la residència habitual del papa, del seu clergat i de la seva cúria.

2) La basílica de Santa Maria Major, sobre l'Esquilí, que Sixte III va adornar, en el segle V, amb gran esplendor, amb mosaics, en record del Concili d'Efès (431).

A aquestes dues basíliques "urbanes" s'hi afegíren altres dues de caràcter sepulcral:

3) La basílica de Sant Pere en el Vaticà, edificada en el lloc on es conservava la tomba del "Pescador".

4) La basílica de Sant Pau en la Via Ostiense, edificada sobre el sepulcre de l'Apòstol.